

Pieni- ja suurituloisuuden sosiaalinen periytyminen*

Mahdollisuuksien tasa-arvon tutkimuksen päämääränä on selvittää, missä määrin perhetausta ennustaa lasten tulevaisuutta. Tässä artikkelissa tarkastellaan lapsuuden lähtökohtien yhteyttä aikuisena saavutettuun yhteiskunnalliseen asemaan keskittymällä vähä- ja hyvätuloisuuden sosiaaliseen periytymiseen. Artikkelissa pohditaan sosiaalisen periytyksen syitä ja käsitellään erityisesti tutkimustuloksia miesten ja naisten välisistä eroista. Tulokset osoittavat pienimmän ja suurimman tulotason periytyvän Suomessa muita tulotasoja selkeämmin. Vähäiset resurssit kaventavat pienituloisten perheiden lasten mahdollisuuksia. Kouluttautuminen kuitenkin tasaa perhetaustan mukaisia eroja.

Useimmat poliittiset näkökannat katsovat pohjoismaisen hyvinvointivaltion toimivan hyvin, kun sosiaalista eriarvoisuutta yli sukupolvien esiintyy vähän. Tällöin perhetausta vaikuttaa vain vähän lasten tulevaisuuteen, so. ylisukupolvinen sosiaalinen periytyminen on vähäistä. Lasten saavuttamat asemat poikkeavat usein heidän perheensä asemasta eli sosiaalista liikkuvuutta on paljon: lapsi voi esimerkiksi nousta vanhempiaan korkeammalle koulutus- ja tulotasolle. Jos lapsilla on tasa-arvoiset mahdollisuudet, yhteiskunnan vallitsevia tuloeroja voidaan pitää oikeutettuina ja oikeudenmukaisina.

Kuten muissakin Pohjoismaissa, ylisukupolvinen sosiaalinen periytyminen ei Suomessa ole yhtä voimakasta kuin useimmissa muissa länsimaissa. Erityisesti ilmainen ja kattava koulujärjestelmä tasoi- ttaa tehokkaasti perheiden välisiä eroja ja parantaa vähäosaisten lasten mahdollisuuksia. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion eduista huolimatta ei syntyminen köyhään tai rikkaaseen perheeseen

kuitenkaan tarjoa samaa ponnahduslautaa. Tässä artikkelissa tarkastellaan, miten erilaiset lähtökohdat ennustavat aikuisena saavutettua tulotasoa sekä selvitetään, suojaako hyväosaisten perhetausta sellaisissa tilanteissa, joissa tulonmenetyksen riski on kohonnut.

”Ylisukupolvinen sosiaalinen periytyminen ei Suomessa ole yhtä voimakasta kuin useimmissa muissa länsimaissa.”

MAHDOLLISUUKSIEN TASA-ARVO JA PERHETAUSTA

Ylisukupolvisen sosiaalisen eriarvoisuuden tutkimus arvioi niin sanotun mahdollisuuksien tasa-arvon tilaa. Tämä yhteiskuntapoliittinen ihannetila viittaa yksilön yhteiskunnallisen aseman määrittämiseen omien kykyjen ja motivaation perusteella riippumatta perhetaustasta tai muista ”annetuista” ominaisuuksista. Mahdollisuuksien tasa-

arvo toteutuu, kun yhteiskunnan kaikilla jäsenillä on samat mahdollisuudet valita eri vaihtoehtojen välillä ja päästä yhteiskunnassa sellaiseen asemaan, joka vastaa heidän omia taitojaan ja toiveitaan. Mahdollisuuksien tasa-arvon vallitessa myös yhteiskunta hyötyy, sillä väestön lahjakkuusreservi ei valu hukkaan (ROEMER 1998).

Jos perhetausta vaikuttaa siihen, min- käläisen aseman yksilö yhteiskunnassa saavuttaa, johtuu tämä perheiden resurssien välisistä eroista. Perheet, joilla on hyödynnettävissään enemmän materiaa- lisia, kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja, pystyvät vaikuttamaan enemmän lasten- sa tulevaisuuteen. Vanhemmat pystyvät panostamaan lastensa saavutuksiin, mutta hyödylliset resurssit luovat myös suotuisia olosuhteita, jotka edesauttavat lasten menestystä ilman vanhempien tie- toista panosta. Perheiden käytettävissä olevat resurssit aktualisoituvat hyvä- osaisten perheiden lasten tietoina, tai- toina ja verkostoina, jotka edistävät kor- keamman koulutuksen, ammattiaseman ja tulotason saavuttamista.

*Outi Sirniö
muistuttaa, että erot
hyvä- ja vähäosaisten
lasten välillä syntyvät
monen eri tekijän
summana.*

YHTEISKUNNALLISTA ASEMAA VOIDAAN MITATA TULOTASON TAI AMMATTIASEMAN PERUSTEELLA.

Taloustieteilijöiden **BECKERIN JA TOMESIN** (1976, 1979) mukaan vanhemmat investoivat lastensa inhimillisen pääoman kehitykseen, jota lapset myöhemmin hyödyntävät oman yhteiskunnallisen asemansa muodostumisessa. Sosiologeille tämä ei kuitenkaan vielä riitä selittämään, miksi hyötyjen ja kustannusten arviot vaihtelevat perheestä ja yksilöstä toiseen. Relatiivisen riskiaversioteorian (**BREEN JA GOLDTHORPE** 1997) mukaan vanhemmat pyrkivät mahdollistamaan lapsilleen vähintään sen yhteiskunnallisen aseman, johon he ovat itse päätyneet. Päämääränä on täten sosiaalisen laskun välttäminen. Tästä johtuen esimerkiksi hyväosaisten perheiden lapset pyrkivät korkeampaan asemaan verrattuna yhtä hyvän taitotason omaaviin mutta vähäosaisemmasta perheestä lähtöisin oleviin nuoriin. Kulttuurisen reproduktioteorian mukaan taas hyväosaiset perheet siirtävät sosialisatiota kautta lapsilleen kulttuurista pääomaa (**BOURDIEU** 1977, **BOURDIEU JA PASSERO** 1977). Tämä näkyy lasten korkeampana yhteiskunnallisena asemana, sillä esimerkiksi koulujärjestelmä ja työmarkkinat suosivat kulttuurisen pääoman tuomaa kyvykkyyttä.

Hyväosaisilla perheillä on paremmat mahdollisuudet kouluttaa lapsensa pitemmälle ja suojella heitä epäsuotuisilta elämäntapahtumilta.

Jo varhaisissa sosiaalista periytymistä käsittelevissä tutkimuksissa todettiin yhteiskunnallisen aseman välittyvän sukupolvelta toiselle erityisesti koulutautumisen kautta (**BLAU JA DUNCAN** 1967). Niin kutsutun *status attainment*-mallin mukaan yhteiskunnallisen aseman määräytyminen tapahtuu prosessina eri elämänvaiheissa ja elämänkaaren eri olottuvuuksissa. Näistä merkittävimmät

ovat koulutukseen liittyvät saavutukset: perhetausta vaikuttaa siihen, kuinka korkealle ja mille alalle lapsi koulutautuu, ja suoritettu tutkinto taas on yhteydessä saavutettuun yhteiskunnalliseen asemaan. Lisäksi esimerkiksi työllistymiseen, perheellistymiseen ja terveyteen liittyvät elämäntapahtumat lapsuudessa, nuoruudessa ja varhaisaikuisuudessa vaikuttavat siihen, minkälaisen yhteiskunnallisen aseman lapsi aikuisena saavuttaa. Perhetausta siis vaikuttaa sekä suoraan että välillisesti lasten yhteiskunnallisen aseman muodostumiseen.

Hyväosaiset perheet pystyvät sekä suojelemaan siltä, ettei niiden lasten elämän varrelle satu yhtä lailla epäsuotuisia elämäntapahtumia kuin vähäosaisten perheiden lapsille, että kompensoimaan näiden tapahtumien kauaskantoisia vaikutuksia (esim. **BERNARDI** 2014). Tällöin esimerkiksi kouluttamattomuus tai työtömyyskokemukset nuorena aikuisena ovat epätodennäköisempiä hyväosaisten lapsilla, ja jos ne kuitenkin osuvat heidän kohdalleen, vaikuttavat ne tulevaisuuden yhteiskunnallisen aseman muodostumiseen vähemmän kuin vähäosaisten jälkeläisillä.

YLISUKUPOLVISEN SOSIAALISEN ERIARVOISUUDEN TUTKIMINEN

Ylisukupolvista sosiaalista eriarvoisuutta tutkitaan perinteisesti kansantaloustieteen piirissä keskittymällä tulotasoon ja sosiologiiden keskuudessa keskittymällä ammattiperusteiseen sosiaaliryhmään. Molemmissa pyritään mittaamaan yksilön asemaa yhteiskunnan eri kerroksissa eli poimimaan väestönryhmät, jotka eroavat toisistaan suhteessa sosiaaliseen valtaan, arvonantoon, elinoloihin ja käytettävissä oleviin resursseihin. Matalamman aseman ajatellaan myös heijastavan epävarmempia ja epävakaita elinoloja ja tulevaisuuden näköaloja, kun taas korkeammalle asemalle tyypillisiä ovat ennustettavammat elinolot ja esimerkik-

si turvatumpi riskienottohalukkuus, sillä luottamus käytössä oleviin resursseihin ja turvaverkkoihin on suurempi.

Yhteiskunnallisen aseman mittaamisella pyritään saavuttamaan pysyväisluonteinen kuvaus henkilön sijainnista yhteiskunnan kerroksissa. Ammattiin perustuvan sosiaaliryhmän (esimerkiksi ylempi toimihenkilö) määrittäminen pysyvänä tilana on varsin paikkansapitävää, sillä ammattiryhmän vaihtuminen elämänkaaren aikana on melko harvinaista.

Pysyvemmän tulotason määrittäminen on sen sijaan haastavampaa, sillä tulot vaihtelevat huomattavasti enemmän kuin ammatit. Keskimääräinen tulotaso kasvaa iän mukaan uralla edetessä, minkä lisäksi myös erilaiset keskeytykset ja muutokset työllä aiheuttavat vaihtelua tulotasoon. Mahdollisimman luotettava kuva tulotasosta pyritäänkin määrittämään esimerkiksi laskemalla keskiarvo useamman vuoden vuosituloista ja käyttämällä laajempia tulojakautuman luokituksia kuten tuloviidenneksiä¹.

Lisäksi on määriteltävä, ajatellaanko yhteiskunnallisen aseman olevan yksilökohtainen vai halutaanko kotitaloudelle määritellä yhteinen asema. Nykyään suosittu dominanssimalli olettaa, että kotitalouden yhteiskunnallinen asema määritellään sen aikuisen perusteella, jonka koulutus, ammattiasema tai tulo-taso on korkein.

On myös mahdollista laskea yhteen koko kotitalouden tulot. Tällöin kotitalouden kokoon suhteutetut yhteenlasketut tulot toimivat osoittimena siinä asuvien yksilöiden tulotasolle. Kotitalouteen perustuvat tiedot yhteiskunnallisesta asemasta pyrkivät ennen kaikkea mittaamaan vallitsevia elinoloja. Jos taas halutaan tutkia yksilön omaa ammattia tai tulotasoa, on kiinnostuksen kohteena ennen kaikkea saavutettu henkilökohtainen asema työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa.

”TULOTASON PERIYTYMINEN ON SUOMESSA ERITYISEN VOIMAKASTA KAIKKEIN PIENI- JA SUURITULOISIMMILLA.”

ÄÄRIPÄIDEN PERIYTYMINEN VOIMAKKAINA

Perinteinen taloustieteellinen lähestymistapa tulotason ylisukupolvisuuden tutkimiseen on arvioida esimerkiksi korrelaatiokertoimien avulla, kuinka vahvasti vanhempien tulotaso on yhteydessä lasten aikuisena saavuttamaan tulotasoon. Näiden tulosten perusteella ylisukupolvinen tuloliikkuvuus on Suomessa suunnilleen samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa, kun taas esimerkiksi USA:ssa ja Isossa-Britanniassa tulojen periytyminen on selvästi vahvempaa (esim. BRATSBERG ET AL. 2007, JÄNTTI ET AL. 2006). Suomessa vanhempien ja lasten välinen tulokorrelaatio on noin 0,2, USA:ssa noin 0,5 ja Isossa-Britanniassa tältä väliltä.

Tässä artikkelissa tarkastellaan tulotason suhteellisenä asemana. Tulojakauma on jaettu viiteen yhtä suureen osaan, ja erityisenä kiinnostuksen kohteena ovat

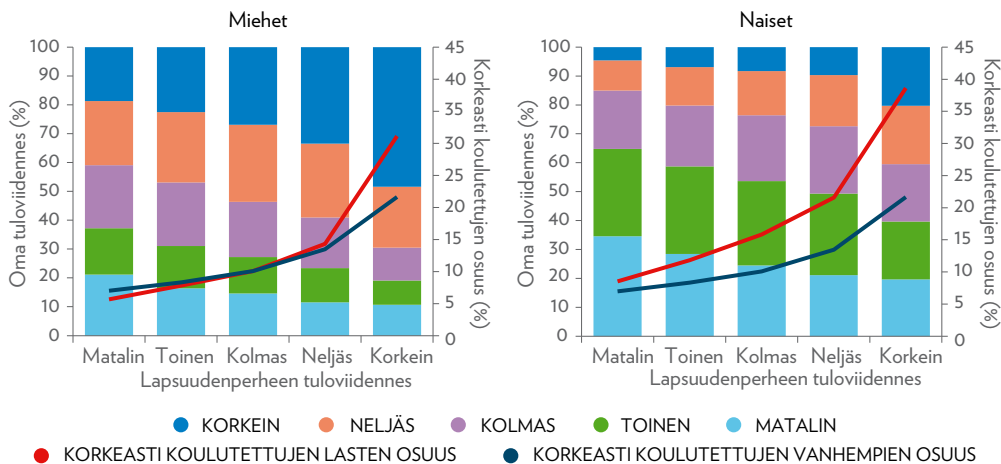
pieni- ja suurituloisiin viidenneksiin kuuluvat. Analyysit perustuvat Tilastokeskuksen muodostamaan rekisteriaineistoon, joka sisältää yksilö- ja kotitalouskohtaiset tiedot kaikista valtionveron alaisista tuloista. Tarkastelun kohteena ovat kaksi eri kohorttia: vuosina 1972–1975 syntyneet Suomessa asuvat miehet ja naiset, joiden omaa tulotaso tarkastellaan heidän ollessaan 35–37-vuotiaita, sekä vuosina 1973–1976 syntyneet Suomessa asuvat miehet ja naiset, joiden kotitalouksien tulotaso tarkastellaan heidän ollessaan 29–32-vuotiaita. Tulotaso on laskettu kolmen peräkkäisen vuositulon keskiarvona. Lapsuuden perheen tulotaso on mitattu kotitalouden tuloina ilmaiseenaan lapsuuden elinoloja.

Tulotason periytyminen on Suomessa erityisen voimakasta kaikkein pieni- ja suurituloisimmilla. 2010-luvun alussa matalimmasta tuloviidenneksestä lähtöisin olevista suomalaisista päätyy itse

samaan tulotasoon aikuisena 28 prosenttia ja korkeimmasta tuloviidenneksestä lähtöisin olevista samaan tulotasoon 35 prosenttia. Kun tarkastelun kohteena ovat yksilön omien tulojen sijaan kotitalouden tulot, ovat vastaavat osuudet 31 ja 36 prosenttia. Tulotason ylisukupolvisuus näyttäytyy siis hieman voimakkaampana. Tämä johtuu erityisesti puolisonvalinnasta, sillä esimerkiksi korkeasti koulutetut muodostavat todennäköisemmin liiton keskenään kuin matalammin koulutettujen kanssa (MÄENPÄÄ 2015). Korkeamman tulopotentialin omistavilla on siis taipumus keskittyä samoihin parisuhteisiin.

Kun henkilökohtaisen tulotason saavuttamista tarkastellaan tarkemmin sukupuolen mukaan, havaitaan pienituloisuuden ylisukupolvisuuden olevan yleisempää naisilla ja suurituloisuuden miehillä (kuvio 1). Hyvätuloisten perheiden pojista 48 prosenttia päätyy 35–37-vuo-

Kuvio 1. Tuloviidenneksiin sijoittuminen lapsuuden perheen tulotason mukaan sekä korkeasti koulutettujen osuus kustakin lapsuuden perheen tuloluokasta lähtöisin olevilla ja korkeasti koulutettujen vanhempien osuus kussakin tuloluokassa (%).

Huom. 35–37-vuotiaat vuosina 2007–12; Yksilötason tulot.

Lähde: Tilastokeskuksen rekisteriaineisto, omat laskelmat.

SUURITULOISUUTTA SELITTÄVIÄ TEKIJÖITÄ OVAT MM. VANHEMPIEN TULOT SEKÄ VANHEMPIEN JA LASTEN KOULUTUSTASO JA AMMATTIASEMA.

tiaana itsekkin korkeimpaan tuloviidennekseen, kun naisilla vastaava osuus on 20 prosenttia. Pienituloisten perheiden pojista 20 prosenttia päätyy itsekkin pienituloiseksi, tytöistä 35 prosenttia.

Keskimmäisten tuloviidennesten perheiden jälkeläisten tulotasot ovat sen sijaan tasaisemmin jakautuneet, mikä osoittaa sosiaalisen periytymisen olevan erityisen voimakasta kaikkein pieni- ja suurituloisimmilla. Kuviosta 1 käy myös ilmi, että hyvätuloisimmista lähtökohdista tulevien naisten koulutustaso on korkeampi kuin vastaavien miesten: 31 prosenttia hyvätuloisten perheiden pojista ja 39 vastaavien perheiden tytöistä on suorittanut yliopistotutkinnon. Matalimmasta tuloviidenneksestä lähtöisin olevista tytöistä ja pojista alle 10 prosenttia on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon.

yhteyttä. Kuviossa 2 tulotaso on määritelty kotitalouden tuloista laskettuina tuloviidenneksinä. Siinä esitetään pieni- ja suurituloisista perheistä lähtöisin olevien ero ennustetulla todennäköisyydellä päätyä pieni- tai suurituloiseksi.

Ikävakioiduista luvuista nähdään, että pienituloisten perheiden pojilla on 24 prosenttiyksikköä ja tytöillä 22 prosenttiyksikköä pienempi todennäköisyys päätyä suurituloiseksi verrattuna suurituloisten perheiden lapsiin. Ero pienenee noin 16 prosenttiyksikköön, kun huomioidaan vanhempien koulutustaso ja ammattiasema sekä lapsuuden perherakenne. Suuri- ja pienituloisista perheistä lähtöisin olevien ero pienenee myös, kun huomioidaan lapsen oma aikuisena saavuttama koulutustaso ja ammattiasema; nämä tekijät selittävät vanhempien ja lasten tulojen välistä yhteyttä enemmän

naisilla kuin miehillä. Kun vielä jälkeläisten työttömyyskokemukset ja oma perherakenne on huomioitu, jää silti pieni- ja suurituloisten perheiden lasten suurituloiseksi päätyminen todennäköisyyden eroksi kymmenisen prosenttiyksikköä, mitä huomioitua tekijä eivät selitä.

Pienituloisten perheiden lapsilla on noin 18 prosenttiyksikköä suurempi riski päätyä kotitalouden tuloista laskettuun pienituloisimpaan tuloviidennekseen verrattuna suurituloisten perheiden jälkeläisiin (kuvio 2). Ero kapenee joitakin prosenttiyksikköitä, kun huomioidaan vanhempien koulutus, ammatti ja perherakenne; näiden tekijöiden selitysosuus on kuitenkin pienempi kuin tutkittaessa suurituloiseksi päätymistä. Eniten pieni- ja suurituloisten eroa heidän todennäköisyydessään päätyä pienituloiseksi selittää oman koulutuksen ja ammattiaseman

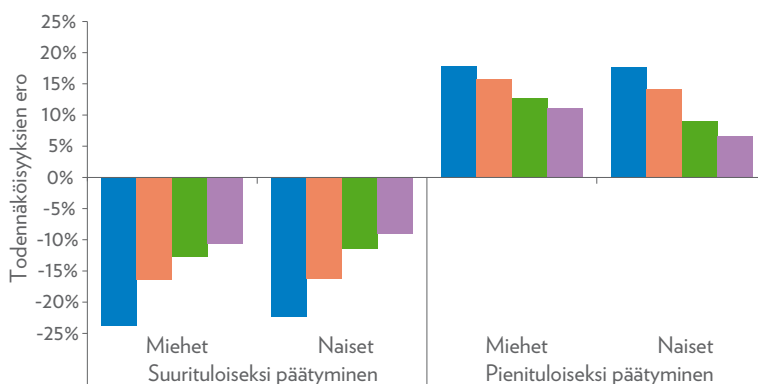
Suomessa hyvätuloisten perheiden tyttäret päätyvät harvemmin hyvätuloisiksi ja pienituloisten perheiden tyttäret useammin pienituloisiksi kuin pojat.

Korkeammasta koulutustasostaan huolimatta naiset saavuttavat siis harvemmin korkean tulotason ja selvästi myöhemässä vaiheessa uraansa verrattuna miehiin. Myös työmarkkinat ovat Suomessa verrattain sukupuolittuneet, ja naisten alat ovat tyypillisimmin pienipalkkaisia ja ne tarjoavat vähemmän urakehitysmahdollisuuksia kuin miesten alat. Suurituloisen perheen tytär kohtaa siis erilaiset työmarkkinat kuin poika, ja hänen on vaikeampi tulla itse suurituloiseksi.

MIKÄ SELITTÄÄ PIENI- JA SUURITULOISUUDEN YLISUKUPOLVISUUTTA?

Seuraavaksi tarkastellaan, miten eri sosioekonomiset ja demografiset tekijät selittävät perhetaustan ja oman tulotason

Kuvio 2. Suuri- ja pienituloisimpaan viidennekseen päätyminen todennäköisyys pienituloisista perheistä lähtöisin olevilla suurituloisten perheiden lapsiin verrattuna. Regressioanalyysi.

- IKÄVAKIOITU VANHEMPIEN JA LASTEN TULOTASON YHTEYS
- VAKIOITU VANHEMPIEN KOULUTUS AMMATTIASEMA JA PERHERAKENNE
- EDELLISTEN LISÄKSI VAKIOITU YKSILÖN OMA KOULUTUTUS JA AMMATTIASEMA
- EDELLISTEN LISÄKSI VAKIOITU YKSILÖN OMA TYÖTTÖMYYSKOKEMUS JA PERHERAKENNE

Huom. 29–32-vuotiaat vuosina 2003–07; Kotitalouden tulot.

Lähde: Tilastokeskuksen rekisteriaineisto, omat laskelmat.

”SUURITULOISEKSI PÄÄTYMISEN TODENNÄKÖISYYS ON KORKEIN YLIOPISTOKOULUTUKSEN SAANEILLA MIEHILLÄ.”

huomioiminen: tämän jälkeen ero on enää 13 prosenttiyksikköä miehillä ja 9 naisilla. Näiden tekijöiden rooli on siis suurempi naisilla kuin miehillä. Työttömyyskoke-
musten ja perherakenteen huomioiminen pienentää eroa vielä niin, että lopulta pienituloisten perheiden pojilla on 11 ja tytöillä 7 prosenttiyksikköä suurentunut riski päätyä pienituloiseksi verrattuna suurituloisten perheiden jälkeläisiin.

Pieni- ja suurituloisuuden ylisukupolvinen periytyminen välittyy siis osittain muttei kokonaan vanhempien ja lasten omien sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden kautta. Vanhempien ominaisuuksien suurempi rooli selittäessä suurituloisuuden ylisukupolvisuutta viittaa kulttuurisiin ja sosiaalisiin resursseihin, joita perheet ja lapset pystyvät hyödyntämään lasten yhteiskunnallisen aseman muodostuessa. Omat sosioekonomiset ja demografiset ominaisuudet välittävät miesten tulotason ylisukupol-

visuutta hieman vähemmän kuin naisten. Naisten tulotaso vaikuttaisi siis olevan vahvemmin linkittynyt saavutettuun koulutustasoon ja ammattiin, kun taas miesten tulotason selittävät muut tässä tutkimuksessa havaitsemattomat tekijät.

HYVÄTULOINEN PERHETAUSTA KOMPENSOI

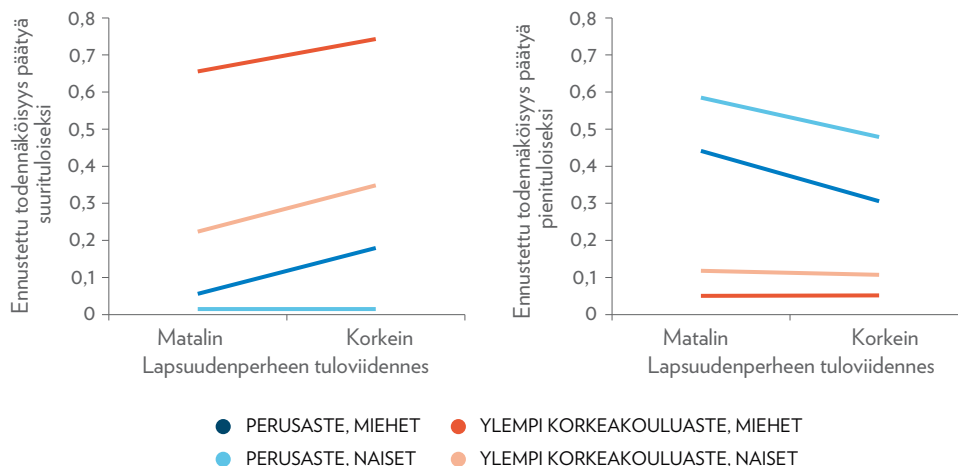
Lopuksi selvitetään, hyödyttääkö kouluttautuminen yhtä lailla pieni- ja suurituloisten lapsia oman tulotason saavuttamisessa, keskittyen yksilötason tuloihin. Kuviossa 3 esitetään todennäköisyydet päätyä pieni- ja suurituloiseksi lapsuuden perheen tulotason ja oman saavutetun koulutustason ja sukupuolen mukaan. Vertailukohteina ovat ääripäät eli pieni- ja suurituloisimpien perheiden jälkeläiset, joiden korkein koulutus on joko perusasteen tutkinto tai ylemmän korkeakouluasteen koulutus.

Suurituloiseksi päätyminen todennäköisyys on korkein yliopistokoulutuksen saa-

neilla miehillä mutta selvästi matalampi saman koulutuksen saavuttaneilla naisilla. Todennäköisyys on matalin perusasteen suorittaneilla miehillä ja naisilla. Kaikilla muilla suurituloisen perhetausta lisää suurituloisuuden todennäköisyyttä paitsi peruskoulun varaan jääneillä naisilla. Heillä perhetausta ei edesauta suurituloiseksi päätyemisessä. Peruskoulun varaan jääneillä miehillä suurituloisen perhetausta lisää oman suurituloisuuden todennäköisyyttä hieman enemmän kuin korkeasti koulutetuilla miehillä.

Pienituloiseksi päätyminen riski on suurin peruskoulun varaan jääneillä naisilla ja toiseksi suurin saman koulutuksen suorittaneilla miehillä (kuvio 3). Heillä pienituloisuuden riski kuitenkin laskee selvästi, jos he ovat lähtöisin suurituloisesta perheestä. Yliopistotasaisen koulutuksen suorittaneilla pienituloisuuden riski on varsin pieni, eikä perhetaustalla ole vaikutusta.

Kuvio 3. Lapsuudenperheen tulotason ja suuri- ja pienituloiseksi päätyminen yhteys oman koulutustason mukaan. Regressioanalyysi, jossa ikä vakioitu.

Huom. 35–37-vuotiaat vuosina 2007–12; Yksilötason tulot.

Lähde: Tilastokeskuksen rekisteriaineisto, omat laskelmat.

Matalasti koulutettujen tulotaso on siis keskimäärin korkeampi heillä, joilla on hyvätuloisen perhetausta. Tämä pätee erityisesti miehiin, joiden perusasteen tasoista koulutusta hyvätuloisen perhetausta kompensoi selvästi. Sen sijaan yliopistotasoinen koulutus tasoittaa jonkin verran perhetaustan mukaisia eroja tuloissa.

LOPUKSI

Lapsuuden perheen resurssien tuottamat toimintamahdollisuudet ja -olosuhteet tarjoavat tukea ja mahdollisuuksia korkeamman tulotason ja yhteiskunnallisen aseman saavuttamiseen. Vaikka kansainvälisesti vertailluna Suomessa ylisukupolvisia sosiaalisia eriarvoisuuksia onkin vähemmän kuin monissa muissa länsimaissa, vaikeuttaa meilläkin resurssien puute sosiaalisia liikkuvuutta.

”Pienituloiseksi päätymisen riski on suurin peruskoulun varaan jääneillä naisilla.”

Kysymys ei kuitenkaan ole ainoastaan materiaalisista elinoloista vaan lisäksi sosiaalisista ja kulttuurisista voimavaroista, joihin keskittymällä vähäosaisten mahdollisuuksia voisi parantaa. Lisäksi erityisen silmiinpistäviä ovat erot sukupuolet välillä, jotka muistuttavat perheelistymiseen ja työmarkkinoihin liittyvistä rakenteista. Sosiaalisen periytymisen vähentämisen keinoksi tarjotaan yleensä koulutuksen lisäämistä, mutta tämän ohella tulisi tarttua myös niihin institutionaalsiin esteisiin, jotka vaikuttavat naisten mahdollisuuksiin. ■

Viitteet

* Artikkelin perustuu kirjoittajan Helsingin yliopistossa syyskuussa 2016 tarkistettuun väitöskirjaan (SIRNIÖ 2016).

1 Tuloviidennekset voidaan muodostaa asettamalla kaikki tulonsaajat järjestykseen heidän tulojensa mukaan ja jakamalla heidät sitten osiin 20 prosentin välein.

Kirjallisuus

- BECKER, G.S. & TOMES, N. (1976), Child Endowments and the Quantity and Quality of Children, *Journal of Political Economy*, 84:4, S143–S162.
- BECKER, G.S. & TOMES, N. (1979), An Equilibrium Theory of the Distribution of Income and Intergenerational Mobility, *Journal of Political Economy*, 87, 1153–1189.
- BERNARDI, F. (2014), Compensatory Advantage as a Mechanism of Educational Inequality: A Regression Discontinuity Based on Month of Birth, *Sociology of Education*, 87:2, 74–88.
- BLAU, P.M. & DUNCAN, O.D. (1967), *The American Occupational Structure*, New York: Wiley and Sons.
- BOURDIEU, P. (1977), Cultural Reproduction and Social Reproduction, teoksessa Karabel, J. & Halsey, A.H. (Eds.): *Power and Ideology in Education*, New York: Oxford University Press, 487–511.
- BOURDIEU, P. & PASSERON, J.C. (1977), *Reproduction in Education, Society and Culture*. Theory, Culture & Society, London: Sage.
- BRATSBERG, B. & RØED, K. & RAAUM, O. ET AL. (2007), Nonlinearities in Intergenerational Earnings Mobility: Consequences for Cross-country Comparisons, *Economic Journal*, 117, C72–C79.
- BREEN, R. & GOLDTHORPE, J.H. (1997), Explaining Educational Differentials. Towards a Formal Rational Action Theory, *Rationality and Society*, 9, 275–305.
- JÄNTTI, M. & BRATSBERG, B. & RØED, K. ET AL. (2007), American Exceptionalism in a New Light: a Comparison of Intergenerational Earnings Mobility in the Nordic Countries, the United Kingdom and the United States, University of Bonn, Institute for the Study of Labor, IZA Discussion Paper 781.
- MÄENPÄÄ, E. (2015), Homogamy in Educational Level and Parental Social Class in Finland: A Log-linear Analysis, *European Sociological Review*, 31, 253–267.
- ROEMER, J.E. (1998), *Equality of Opportunity*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- SIRNIÖ, O. (2016), *Constrained Life Chances: Intergenerational Transmission of Income in Finland*, University of Helsinki, Faculty of Social Sciences, Doctoral Dissertation. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/165073>